

Agenda – Y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideogynhadledd ar Zoom	Helen Finlayson
Dyddiad: Dydd Iau, 16 Gorffennaf 2020	Clerc y Pwyllgor
Amser: 13.30	0300 200 6565
	SeneddDiwygio@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod

(13.30–13.45)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(13.45)

2 Trafod y materion allweddol a'r adroddiad drafft

(13.45–15.45)

(Tudalennau 1 – 90)

Dogfennau atodol:

CSER(5)–10–20 Papur 1 – Amserlenni ar gyfer diwygio etholiadol [Saesneg yn unig]

CSER(5)–10–20 Papur 2 – Ethol Senedd fwy amrywiol [Saesneg yn unig]

CSER(5)–10–20 Papur 3 – Systemau a ffiniau etholiadol [Saesneg yn unig]

3 Blaenraglen waith

(15.45–15.55)

4 Papurau i'w nodi

(15.55–16.00)

4.1 Llythyr gan y Prif Weinidog ynghylch fersiwn ddrafft Gorchymyn Senedd Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) (Diwygio) 2020 – 15 Mehefin 2020

(Tudalen 91)

Dogfennau atodol:

CSER(5)–10–20 Papur i'w nodi 1

**4.2 Llythyr gan y Prif Weinidog ynghylch fersiwn ddrafft Gorchymyn Senedd
Cymru (Anghymhwyso) 2020 – 22 Mehefin 2020**

(Tudalen 92)

Dogfennau atodol:

CSER(5)-10-20 Papur i'w nodi 2

**4.3 Llythyr gan Gadeirydd y Bwrdd Taliadau mewn ymateb i gais y Pwyllgor am
dystiolaeth ychwanegol – 22 Mehefin 2020**

(Tudalennau 93 – 103)

Dogfennau atodol:

CSER(5)-10-20 Papur i'w nodi 3

**4.4 Cyflwyniad ysgrifenedig gan Gymdeithas y Gweinyddwyr Etholiadol mewn
ymateb i gais y Pwyllgor am dystiolaeth ynghylch systemau a ffiniau
etholiadol – Gorffennaf 2020**

(Tudalennau 104 – 114)

Dogfennau atodol:

CSER(5)-10-20 Papur i'w nodi 4

**5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y
cyhoedd o gyfarfod nesaf y Pwyllgor**

(16.00)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Llywodraeth Cymru
Welsh GovernmentDawn Bowden AS
Cadeirydd y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd
Senedd CymruSeneddDiwygio@senedd.cymru

15 Mehefin 2020

Annwyl Gadeirydd

Mae'n bleser gennyf roi gwybod ichi fod dogfen ymgynghori sy'n ceisio barn ar Orchymyn Senedd Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) (Diwygio) 2020 wedi'i chyhoeddi heddiw ar wefan Llywodraeth Cymru.

Cyn pob un o etholiadau'r Senedd, caiff Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 2007, sy'n nodi'r ffordd y bydd yr etholiad ac ymgyrch yr etholiad yn cael eu cynnal ac sy'n cynnwys darpariaeth ar gyfer her gyfreithiol, ei adolygu a'i ddiwygio er mwyn adlewyrchu unrhyw newidiadau mewn polisi neu ddeddfwriaeth ers yr etholiad diwethaf.

Mae'r ymgynghoriad yn ceisio barn ar y diwygiadau arfaethedig i Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cynrychiolaeth y Bobl) 2007 sy'n codi'n bennaf o ganlyniad i newidiadau i'r trefniadau etholfraint ac anghymhwysu a wnaed gan Ddeddf y Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020 yn ogystal â rhai diwygiadau canlyniadol sy'n codi o'r darpariaethau enwi.

Mae'r Gorchymyn drafft hefyd yn cynnwys diwygiadau mwy sylweddol sy'n adlewyrchu newidiadau a wnaed yn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig i roi'r dewis i ymgeiswyr beidio â chyhoeddi eu cyfeiriad cartref mewn etholiad, ynghyd â mater talu ffioedd i swyddogion canlyniadau am wasanaethau a ddarperir. Hefyd, gwneir diweddariadau cyffredinol sy'n adlewyrchu newidiadau ers diwygio'r Gorchymyn ddiwethaf.

Prif ddiben yr ymgynghoriad hwn yw sicrhau ein bod wedi nodi'r materion perthnasol a bod y diwygiadau a luniwyd yn glir ac yn ymarferol. Nid ydym yn ymgynghori ar rinweddau polisiâu sydd eisoes wedi bod yn destun ymgynghoriad a dadl.

Bydd yr ymgynghoriad ar y cynigion hyn ar agor tan 8 Medi 2020. Mae manylion sut i ymateb wedi'u nodi yn y ddogfen ymgynghori.

Dymuniadau gorau

MARK DRAKEFORD Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SNCanolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400
YP.PrifWeinidog@llyw.cymru • ps.firstminister@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Llywodraeth Cymru
 Welsh Government

Dawn Bowden AS
 Cadeirydd y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd
 Senedd Cymru

SeneddDiwygio@senedd.cymru

22 Mehefin 2020

Annwyl Gadeirydd

Mae'n bleser gennyf roi gwybod ichi fod dogfen ymgynghori sy'n ceisio sylwadau ar fersiwn ddrafft Gorchymyn Senedd Cymru (Anghymhwys) 2020 wedi cael ei chyhoeddi heddiw ar wefan Llywodraeth Cymru.

Cyn pob un o etholiadau cyffredinol y Senedd gwneir Gorchymyn Anghymhwys sy'n dirymu'r Gorchymyn blaenorol ac sy'n nodi rhestr wedi'i diweddarau o swyddi sy'n anghymhwys.

Byddai Gorchymyn Senedd Cymru (Anghymhwys) 2020 yn dynodi swyddi y byddai eu deiliaid wedi eu hangymhwysio rhag bod yn Aelodau o'r Senedd (ond nid rhag bod yn ymgeisydd i fod yn Aelod o'r Senedd). Mae'r swyddi arfaethedig wedi eu disgrifio yn yr Atodlen i'r Gorchymyn drafft.

Mae swyddi eraill sy'n anghymhwysio, ynghyd â chategoriâu o berson sydd wedi eu hangymhwysio rhag bod yn Aelodau o'r Senedd, wedi eu rhagnodi gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Dylai'r Gorchymyn drafft gael ei ddarllen gyda'r darpariaethau perthnasol.

Mae'r ymgynghoriad hwn yn ceisio sylwadau ynglŷn â pha swyddi y dylid eu cynnwys yn y fersiwn ddrafft o Gorchymyn Senedd Cymru (Anghymhwys) 2020. Bydd yr ymgynghoriad ar y cynigion hyn ar agor tan 1 Medi 2020. Mae'r manylion ynglŷn â sut i ymateb ar gael yn y ddogfen ymgynghori.

Ar ôl ystyried yr ymatebion a ddaw i law, caiff y Gorchymyn drafft ei ddwyn ymlaen ar gyfer cael cymeradwyaeth gan y Senedd cyn iddo gael ei gyflwyno'n ffurfiol gerbron Ei Mawrhydi yn y Cyfrin Gyngor yn nes ymlaen eleni.

Dymuniadau gorau

MARK DRAKEFORD

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
 Caerdydd • Cardiff
 CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
 0300 0604400
YP.PrifWeinidog@llyw.cymru • ps.firstminister@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 92
 We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Dawn Bowden AS
Cadeirydd y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd

11 Mehefin 2020

Annwyl Dawn,

Parthed: gwybodaeth ychwanegol yn dilyn gwrandawriad y Pwyllgor

Diolch am eich llythyr dyddiedig 10 Mawrth. Fel y soniwyd yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 20 Ionawr, rwy'n fwy na pharod i'ch cynorthwyo gyda'ch gwaith os gallaf wneud hynny. Mae'r wybodaeth rydych chi wedi gofyn amdani i'w gweld o dan yr is-bennawd perthnasol isod.

Capasiti'r Senedd

O ran capasiti, y Bwrdd Taliadau ("y Bwrdd"), fel y gwyddoch, sy'n penderfynu ar lefel y lwfansau a'r adnoddau sydd ar gael yn uniongyrchol i Aelodau o'r Senedd a phleidiau gwleidyddol i'w galluogi i arfer eu swyddogaethau'n effeithiol. Swyddogaethau'r Bwrdd, fel y'u nodir yn adran 3 o Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Taliadau) 2010 ("y Mesur"), yw pennu lefel y taliadau a'r system o gymorth ariannol i Aelodau o'r Senedd ("Aelodau") sy'n eu galluogi i gyflawni eu rolau, gan gynnwys y rhai sy'n ddeiliaid cyfrifoldebau ychwanegol.

Mae'r Bwrdd yn gorff cyhoeddus a rhaid i'w benderfyniadau ar y cymorth sydd ar gael i'r Aelodau gydymffurfio ag egwyddorion bywyd cyhoeddus, sef atebolrwydd, uniondeb a bod yn agored. Wrth wneud penderfyniadau, mae'r Bwrdd yn ystyried yr egwyddorion a ganlyn:

- Dylai'r cymorth ariannol a'r taliadau i'r Aelodau gefnogi diben strategol y Senedd a hwyluso gwaith ei Aelodau;
- Mae'n rhaid i benderfyniadau fod yn briodol yng nghyd-destun enillion yng Nghymru ac amgylchiadau ariannol ehangach Cymru;

- Rhaid i'r system cymorth ariannol i'r Aelodau fod yn gadarn, yn glir, yn dryloyw ac yn gynaliadwy, a rhaid iddi gynnig gwerth am arian i drethdalwyr.

Yn unol â'r egwyddorion hyn, gwneir penderfyniadau ar sail yr hyn sy'n iawn ac yn briodol i Gymru a'r Senedd. Fodd bynnag, fel Bwrdd, rydym yn cwrdd â'n cymheiriaid yn seneddau eraill yn y DU i drafod ein gwaith gan gynnwys lwfansau, ac rydym yn ystyried lefelau eu gwahanol lwfansau wrth wneud penderfyniadau.

Gan ganolbwyntio'n benodol ar gapasiti, a'r cymorth sydd ar gael i Aelodau wneud eu gwaith, ceir dadansoddiad o'r cymorth staffio i Aelodau yng ngwahanol ddeddfwrfeydd y DU yn y tabl isod:

Deddfwrfa	Blwyddyn ariannol 2020-21
Senedd Cymru	£104,835
Cynulliad Gogledd Iwerddon	£50,000 (yn seiliedig ar Benderfyniad 2016 gyda chynnydd blynyddol o £500 i gyfrif am chwyddiant)
Senedd yr Alban	tua £93,930
Senedd y DU	£177,550 (neu £188,860 ar gyfer ardal Llundain)

Mae'r cymorth y mae'r Aelodau yn ei gael ym mhob deddfwrfa yn cael ei siapio gan hanes a rôl gyfansoddiadol y deddfwrfa honno. Mae'r ffordd y mae penderfyniadau'n cael eu gwneud hefyd yn wahanol ym mhob deddfwrfa. Mae gan Senedd y DU a Senedd Cymru baneli annibynnol sy'n gwneud penderfyniadau; roedd gan Gynulliad Gogledd Iwerddon Banel Adolygu Ariannol Annibynnol hefyd, ac yn yr Alban mae Corff Corfforaethol Seneddol yr Alban yn cyflwyno cynllun Ad-dalu Treuliau'r Aelodau i Senedd yr Alban.

Yn unol ag egwyddorion y Bwrdd, mae penderfyniadau am y lefel briodol o gymorth i'r Aelodau yn cael eu gwneud yng nghyd-destun Cymru. Mae gan Senedd Cymru lawer llai o Aelodau na'r seneddau eraill yn y DU. Barn y Bwrdd, felly, yw ei bod yn briodol bod gan Senedd Cymru, sy'n deddfwrfa fach â 60 o Aelodau yn unig, fwy o gapasiti o ran staffio na'r deddfwrfeydd datganoledig eraill.

Yn y cyd-destun hwn, rhwng mis Hydref 2017 a mis Gorffennaf 2019 cynhaliodd y Bwrdd **adolygiad** manwl o strwythur cyflogau a gyrfaedd staff cymorth yr Aelodau. Ystyriwyd lwfansau staffio'r Aelodau unigol, Grwpiau'r Pleidiau Gwleidyddol a chyflogau staff cymorth fel rhan o'r adolygiad hwnnw. Bu canfyddiadau'r adolygiad hwnnw o gymorth i lywio'r gwaith o baratoi'r darpariaethau yn y Penderfyniad drafft ar gyfer y Chweched Senedd.

Yn yr adolygiad, soniwyd bod lwfansau staffio Aelodau Senedd y DU yn sylweddol uwch na'r lwfansau y darperir ar eu cyfer gan y Penderfyniad. Fodd bynnag, mae'r cyfartaledd cyflogau yn sylweddol uwch yn Llundain nag yng Nghymru, ac mae hynny'n cyfrif am ryw faint, o leiaf, o'r gwahaniaeth yn y lwfansau hyn. Mae'r lwfansau staffio a ddarperir ar gyfer Aelodau o'r Senedd yn uwch na'r rhai sydd ar gael i Aelodau Senedd yr Alban ac Aelodau Cynulliad Gogledd Iwerddon, sydd efallai'n gymhariaeth decach o ystyried llwyth gwaith, cyfrifoldebau a lefelau cyflog.

Yn yr adolygiad hefyd, yn ychwanegol at y lwfansau a ddarperir i Aelodau o'r Senedd yn benodol at ddibenion talu cyflogau staff, soniwyd y caniateir iddynt drosglwyddo hyd at 25 y cant o'u lwfans costau swyddfa ac unrhyw danwariant yn eu Cronfa Polisi, Ymchwil a Chyfathrebu i'w Lwfans Staffio i'w wario ar gyflogau staff (fel yr amlinellir yn y darpariaethau trosglwyddo yn Adran 6.8 o'r Penderfyniad). Nid yw'r math yma o ddarpariaeth drosglwyddo ar gael i Aelodau etholedig yr Alban na San Steffan.

Ar ôl ystyried y mater hwn, penderfynodd y Bwrdd beidio â gwneud newidiadau i lwfansau staffio'r Aelodau nac i gyflogau'r staff cymorth ar wahân i'r addasiadau blynyddol y darperir ar eu cyfer drwy fynegeo ar sail yr enillion gros canolrifol yng Nghymru. Ar yr un pryd, cydnabu'r Bwrdd ei bod yn debygol y bydd angen adolygiad o lwfansau staffio a chyflogau'r staff cymorth os bydd y Senedd yn penderfynu cynyddu nifer ei Haelodau.

Yn ôl trafod â'r Aelodau, rydym hefyd yn sylweddoli bod pwysau ar eu hamser, a bod terfyn ar eu gallu i ymdopi â rhagor o wybodaeth neu i reoli rhagor o staff. Amser yr Aelodau eu hunain sydd dan y mwyaf o bwysau, oherwydd nifer y pwyllgorau y maent yn gwasanaethu arnynt, hyd sesiynau'r Cyfarfod Llawn ac ati, a'r gofynion i gwrdd ag etholwyr a grwpiau buddiant. Mae'n anodd gweld sut y gallai'r Bwrdd ddarparu ar gyfer unrhyw gymorth pellach i leddfau pwysau o'r fath ar amser yr Aelodau.

Heb amheuaeth, bydd y Bwrdd nesaf yn cadw lefelau'r cymorth sydd ar gael i'r Aelodau dan adolygiad. Efallai y bydd pwerau'r Senedd yn newid dros yr ychydig flynyddoedd nesaf, er enghraifft yn sgil Brexit, y posibilrwydd y gallai cyfiawnder gael ei ddatganoli, ac ati. Byddai hyn yn amlwg yn effeithio ar gyfrifoldebau'r Aelodau, ac mae angen newid y lefel a'r math o gymorth sydd ar gael iddynt yn unol â hynny, pa un a gaiff nifer yr Aelodau ei newid ai peidio.

Dull gweithredu Bwrdd y dyfodol

Yn eich llythyr, rydych chi'n gofyn am y modd y gallai Bwrdd y dyfodol fynd ati i ddatblygu Penderfyniad i ddiwallu anghenion Senedd mwy o faint. Yn anffodus, ni allaf wneud sylwadau ar sut y byddai Bwrdd olynol yn mynd ati mewn sefyllfa o'r fath. Fodd bynnag, gan fod y Bwrdd presennol wedi gorffen ei adolygiad o'r Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd, gallaf roi syniad o sut olwg fydd ar y broses hon o'n profiad ni.

Mae'r Bwrdd yn glir bod ei benderfyniadau ar y taliadau i'r Aelodau yn seiliedig ar eu cyfrifoldebau, sy'n deillio o bwerau'r Senedd nid o'u llwyth gwaith. Mae'r Mesur yn nodi bod yn rhaid i'r Bwrdd ddarparu lefel taliadau ar gyfer yr Aelodau "sy'n adlewyrchiad teg o gymhlethdod a phwysigrwydd y swyddogaethau y disgwylir iddynt eu cyflawni." Mae cyfrifoldebau'r Aelodau wedi newid gan fod pwerau'r Senedd wedi cynyddu gydag amser. Mae hyn hefyd wedi arwain at gynnydd yn ystod y degawd diwethaf yn y cymorth staffio a'r cymorth ariannol sydd ar gael i'r Aelodau. Arweiniodd hefyd at ail-werthusiad sylweddol o lefel y taliadau sy'n briodol ar gyfer cyfrifoldebau'r Aelodau ar ddechrau'r Pumed Senedd. Mae'r Bwrdd hwn wedi cyhoeddi'r **Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd** ac wedi penderfynu cynnal y trefniadau cyflog presennol.

Mae'n debygol y bydd datblygiadau cyfansoddiadol presennol yn effeithio ar y Senedd maes o law, er enghraifft sut y mae pwerau'n cael eu dychwelyd yn sgil Brexit a'r posibilrwydd y bydd newidiadau i faint y Senedd fel sy'n cael ei drafod gan y Pwyllgor ar Ddiwygio Etholiadol y Senedd. Fodd bynnag, nid yw effaith newidiadau posibl o'r fath ar rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau yn glir ar hyn o bryd. Byddai angen ystyried materion o'r fath wrth ddatblygu cynigion i fynd i'r afael ag anghenion Senedd mwy o faint os bydd newidiadau yn y setliad datganoli erbyn hynny.

Cyn i unrhyw Fwrdd ystyried sut i ddarparu ar gyfer anghenion Senedd mwy o faint o fewn y Penderfyniad, byddai angen eglurder ynghylch manylion unrhyw gynnydd arfaethedig ym maint y Senedd. Er enghraifft, nifer yr Aelodau ychwanegol, unrhyw newidiadau i'r system etholiadol, ac a fyddai hawl i'r Aelodau rannu swyddi. Ni fyddai asesiad ystyrion o'r goblygiadau i'r Penderfyniad yn bosibl heb ragdybiaethau clir a chadarn i'r Bwrdd allu bwrw ymlaen â'i waith.

Yna, byddai angen i'r Bwrdd gynnal adolygiad llawn o'i Benderfyniad. Byddai angen iddo asesu'n ofalus y newidiadau i rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau, a sut y byddai hyn yn effeithio ar y cymorth sydd ei angen fel y gallant arfer eu swyddogaethau yn effeithiol. Byddai angen i'r Bwrdd hefyd gadw cydbwysedd rhwng diwallu anghenion strategol Aelodau o'r Senedd a chost Senedd mwy o faint i drethdalwyr.

Mae'n debygol y byddai adolygiad o'r fath o'r Penderfyniad yn cymryd mwy o amser na'r adolygiad presennol o'r Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd. Byddai'n ddarn sylweddol o waith a fyddai'n cymryd amser i'w gynllunio a'i gwblhau. Ni fyddai unnryw fodel penodol i'r Bwrdd ei ddilyn i allu asesu effeithiau'r newidiadau o ran maint, y system etholiadol ac ati ar y Penderfyniad.

Gan dybio y bydd y Bwrdd nesaf yn dymuno parhau â dull gweithredu'r Bwrdd hwn a'i ragflaenydd, sef cyhoeddi'r Penderfyniad flwyddyn cyn yr etholiad nesaf, byddai angen cyhoeddi'r Penderfyniad yn ystod gwanwyn 2025. Diben hyn yw rhoi eglurder i ddarpar

ymgeiswyr sy'n sefyll yn etholiad y Senedd yn 2026 ar y pecyn taliadau a chymorth a fydd ar gael i'r Aelodau.

Gan ystyried yr holl faterion a amlinellwyd uchod, ac yn seiliedig ar yr adolygiad blaenorol a'r adolygiad presennol o'r Penderfyniad, fy asesiad yw y byddai angen dwy flynedd neu ragor i'w gwblhau. Byddai angen i'r holl ystyriaeth ac ymgynghori ddigwydd ymhell cyn hynny er mwyn gallu cyhoeddi'r Penderfyniad. Mae'n ddyletswydd ar y Bwrdd hefyd i ymgynghori â rhanddeiliaid. Byddai angen i'r Bwrdd ymgynghori ar y ddau gynnig ar gyfer newid a hefyd ar y Penderfyniad terfynol. Y cyfnod ymgynghori safonol a ddefnyddiodd y Bwrdd hwn yw chwe wythnos (heb gyfrif cyfnodau'r toriad). Fodd bynnag, ar gyfer materion mwy cymhleth a sylweddol, mae'r Bwrdd hefyd yn ystyried cyfnodau ymgynghori hirach os yw'r amserlenni yn caniatáu ar gyfer hynny. Er enghraifft, cymerodd adolygiad y Bwrdd o'r Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd bron ddwy flynedd. Fodd bynnag, rhagflaenwyd hyn hefyd gan **adolygiad o'r cymorth staffio** (a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2019) a threuliodd 22 mis ar yr adolygiad hwnnw'n unig.

Y farn am y rhagdybiaeth o ran costau

Heb wybod fanylion llawn y cynlluniau i gynyddu maint y Senedd, mae arnaf ofn nad yw'r Bwrdd yn gallu ystyried a oes unrhyw lwfansau penodol a allai fod yn fwy neu'n llai tebygol o gael eu diwygio wrth baratoi Penderfyniad ar gyfer sefydliad mwy o faint.

Fel y nodwyd eisoes yn y llythyr hwn, pe cytunir ar gynigion ar gyfer Senedd mwy o faint, byddai angen i'r Bwrdd gynnal adolygiad llawn o'i Benderfyniad. Byddai hyn yn cynnwys asesu anghenion yr Aelodau yng nghyd-destun eu rolau a'u cyfrifoldebau, a pha lefel o gymorth fyddai ei hangen ar yr Aelodau i weithredu'n effeithiol. Byddai angen i'r Bwrdd hefyd ystyried cost hyn i drethdalwyr. Ar hyn o bryd, nid yw'r wybodaeth hon yn hysbys ac felly nid ydym mewn sefyllfa i wneud sylwadau ar unrhyw lwfansau penodol.

Mae goblygiadau cyllido darpariaethau'r Bwrdd yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn ac mae'n dibynnu ar amryw bethau, hynny yw y defnydd a wneir o'r arian gan yr Aelodau unigol, y cyfnod amser yn y cylch etholiadol ac ati. Nid yw'r Bwrdd yn cadw'r math yma o wybodaeth ac o'r herwydd byddwn yn argymhell eich bod yn cysylltu â Chomisiwn y Senedd er mwyn ei chael.

Camau a gymerwyd i gynyddu capasiti

Mae'r Penderfyniad presennol a'r Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd yn seiliedig i raddau helaeth ar faint y sefydliad ar hyn o bryd. Wrth baratoi'r Penderfyniad, mae'r Bwrdd wedi cydnabod bod maint y Senedd ar hyn o bryd a'r llwyth gwaith sy'n wynebu'r Aelodau yn achosi problemau. Yn wir, mae llawer o'r darpariaethau yn y Penderfyniad wedi'u hanelu

at roi cymorth ychwanegol i'r Aelodau i'w helpu i ymdopi â'r pwysau sylweddol ar eu hamser, fel yr amlinellir isod.

Staffio

Yn y Pumed Senedd, caiff yr Aelodau gyflogi Uwch-gynghorydd i fod yn rhan o'u tîm o staff cymorth, os ydynt yn dymuno gwneud hynny. Mae hon yn swydd uwch yn eu swyddfa. Diben y rôl yw galluogi'r Aelodau i fod â chapasiti strategol ychwanegol. Bwriad y Bwrdd yw bod y rôl yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaeth ymchwil a briffio ar lefel uchel i'r Aelodau. Mae gan y pleidiau hefyd yr hyblygrwydd i gyflogi rôl Cymorth Grŵp Ychwanegol ar yr un lefel o gyflog.

Cyn 2007, roedd gan yr Aelodau hawl i gyflogi 2.5 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn. Yn 2007, cynyddwyd lefel y cymorth staff i'r Aelodau o 2.5 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn i 3.0 cyfwerth ag amser llawn. Y cyfiawnhad am hynny oedd y cynnydd canfyddedig yng nghyfrifoldebau'r Cynulliad Cenedlaethol o ganlyniad uniongyrchol i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Roedd y rhesymeg dros gynyddu nifer y staff yn awgrymu y dylai'r capasiti ychwanegol ganolbwyntio ar y cymorth strategol sydd ei angen ar yr Aelodau i fynd i'r afael â deddfwriaeth, nid dim ond cynnydd cyffredinol yn nifer y staff gweinyddol a chlerigol gweithredol.

Yn dilyn hyn, cynhaliodd y Bwrdd blaenorol yr egwyddor o 3.0 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn, ond llaciodd ei reolau ychydig trwy ganiatáu i Aelodau benodi unrhyw gyfuniad o raddau staff, cyn belled nad oeddent yn gweithio mwy na 111 awr yr wythnos (sy'n cyfateb i 3.0 cyfwerth ag amser llawn).

Bu'r Bwrdd hwn yn ymgynghori ac yn ymgysylltu â'r Aelodau a'u staff yn gynnar yn nhymor y Bwrdd. O ganlyniad, fe wnaeth y Bwrdd ddileu'r cap o 3.0 o weithwyr cyfwerth ag amser llawn (y cyfeiriwyd ato fel y cap wythnosol o 111 awr yn ystod yr ymgynghoriad) gan ganiatáu i'r Aelodau symud mwy o arian rhwng y gyllideb swyddfa a'r gyllideb staffio. Rhoddodd hyn fwy o hyblygrwydd i'r Aelodau o ran sut y maent yn gwario eu cyllidebau ac roedd yn caniatáu iddynt ganolbwyntio eu hadnoddau yn unol â'u blaenoriaethau eu hunain. Felly, os yw Aelod yn awyddus i benodi staff ychwanegol i helpu i fynd i'r afael â phwysau'r llwyth gwaith, gall wneud hynny cyhyd â bod digon o arian ar gael.

Yn y Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd, yr Aelodau hefyd fydd yn penderfynu cyflog cychwynnol unrhyw staff newydd, o fewn y bandiau cyflog a bennwyd. Dylai hyn helpu'r Aelodau i ddenu staff mwy profiadol o safon uchel a gallu cystadlu â swyddi tebyg eraill yn y farchnad, a thrwy hynny helpu i gynyddu capasiti.

Lwfans polisi ac ymchwil

Yn ystod y Pedwerydd Cynulliad, roedd y Bwrdd yn cydnabod y gallai fod yn ofynnol i Aelod graffu ar rai meysydd polisi neu ddarnau o ddeddfwriaeth nad oes ganddo ef na'i staff brofiad nac arbenigedd ynddynt. Er mwyn cynorthwyo gyda hyn, cyflwynodd y Bwrdd y Gronfa Polisi ac Ymchwil (gan adeiladu ar y "Gronfa Ymgysylltu" flaenorol) a oedd yn darparu cyllid i'r Aelodau i ddefnyddio arbenigedd allanol i ariannu ymchwil strategol, amser benodol, gan arbenigwyr allanol. Gellir defnyddio'r Gronfa i wneud gwaith ymchwil i ddatblygu polisi, archwilio materion sydd o bwys i etholwyr, ac i graffu ar bolisi, deddfwriaeth neu gyllid.

Ehangwyd y ddarpariaeth hon eto ar gyfer y Pumed Cynulliad. Cynyddwyd maint y Gronfa Polisi ac Ymchwil o £2,000 i £2,500 ac ehangwyd y diffiniad o'i defnydd. Roedd y diffiniad ehangach newydd yn cynnwys y gallu i ddefnyddio'r arian i helpu i gyfathrebu ag etholwyr ar faterion sydd o ddiddordeb i'r cyhoedd. Mae'r gronfa hon yn dal ar gael, dim ond bod ei henw wedi newid yn Gronfa Polisi, Ymchwil a Chyfathrebu.

Mae'r enghreifftiau a amlinellir yn yr adran hon o'r llythyr yn dangos sut mae maint presennol y sefydliad wedi dylanwadu ar benderfyniadau'r Bwrdd o ran cynorthwyo Aelodau a grwpiau. Eu nod yw mynd i'r afael â diffyg yng nghapasiti'r Aelodau.

Amrywiaeth y Senedd

Fel yr amlinellwyd eisoes, yn ychwanegol at ddyletswyddau statudol y Bwrdd, mae'r Mesur yn pennu cyfrifoldebau allweddol eraill y mae'n rhaid iddo geisio eu cyflawni wrth wneud Penderfyniad. Mae hyn yn cynnwys sicrhau, yn achos unrhyw benderfyniad a wneir gan y Bwrdd nad yw, ar sail ariannol, yn atal personau rhag ceisio cael eu hethol i'r Senedd. Mae'r Bwrdd yn cymryd y ddyletswydd hon o ddifrif ac wedi ymrwymo i wneud yr hyn a all i ganfod a chael gwared ar rwystrau rhag sefyll etholiad, fel ffordd o gefnogi'r nod o sicrhau amrywiaeth yn y Senedd.

Mae'r Bwrdd wedi comisiynu dau brosiect ymchwil i'r rhwystrau a'r cymhellion i sefyll etholiad i'r Senedd. Yn fwyaf diweddar, yn 2018, lluniodd Prifysgol Caerdydd adroddiad ar gyfer y Bwrdd o'r enw '[Dadansoddi Amrywiaeth: Rhwystrau a chymhellion i sefyll yn etholiadau Cynulliad Cenedlaethol Cymru](#)'.

Roedd casgliadau ac argymhellion yr adroddiad yn ymdrin â thri phrif faes.

Yn gyntaf, argymhellodd yr adroddiad y dylai'r Bwrdd ymgysylltu'n effeithiol ag ystod eang o randdeiliaid i sicrhau ein bod yn deall eu hanghenion a'u safbwyntiau a pharatoi'r Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd flwyddyn cyn etholiad cyffredinol Cymru, er mwyn rhoi eglurder i ddarpar ymgeiswyr ar y pecyn o daliadau a chymorth a fydd ar gael. Yn unol â hynny, mae'r Bwrdd wedi ymgynghori ar wahanol agweddau ar y Penderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd, ac mae bellach wedi cyhoeddi ei Benderfyniad ar gyfer 2021-26.

Argymhellodd yr adroddiad hefyd y dylai'r Bwrdd ystyried nifer o fesurau i wella amrywiaeth a chydaddoldeb ymhellach yn y Senedd, megis cynorthwyo'r Aelodau gyda'u costau gofal plant, trefniadau gweithio hyblyg, rhannu swyddi a chronfa mynediad at wleidyddiaeth. Bu rhai argymhellion o'r fath o gymorth i lunio'r cynigion ar gyfer gwneud newidiadau i'r Penderfyniad y mae'r Bwrdd wedi ymgynghori arnynt, er enghraifft:

- Y cymorth sydd ar gael i'r Aelodau dalu am gostau gofal plant;
- Cymorth ychwanegol i Aelodau ag anableddau;
- Darparu lwfans i Aelodau ar absenoldeb rhiant, i dalu am gymorth ychwanegol yn ystod eu cyfnod o absenoldeb;
- Lwfans ar gyfer interniaethau o fewn grwpiau'r pleidiau.

Nid cyfrifoldeb y Bwrdd yw bwrw ymlaen â chynigion eraill fel y rhai sy'n ymwneud â rhannu swyddi a sefydlu cronfa mynediad at wleidyddiaeth. Byddai angen i'r Bwrdd ymateb i unrhyw ddatblygiad o'r fath drwy ystyried eu heffaith ar y Penderfyniad.

Soniodd ymchwil Prifysgol Caerdydd fod yna ffactorau strwythurol, gwleidyddol, diwylliannol a sefydliadol a allai fod yn atal neu'n rhwystro aelodau o rai grwpiau rhag cynnig eu hunain i sefyll etholiad. Mae hyn yn cynnwys diwylliant gwleidyddiaeth yn gyffredinol, sy'n tueddu i ddenu dynion yn hytrach na menywod, a phrosesau'r pleidiau gwleidyddol i ddewis ymgeiswyr. O ran y rhai a gymerodd ran yn yr ymchwil, denodd rhwystrau o'r fath fwy o sylw na rhwystrau o fewn y Senedd ei hun.

Gan ystyried y newidiadau a wnaed eisoes a'r newidiadau a fydd ar waith ar gyfer y Chweched Senedd, mae'r Bwrdd wedi mynd cyn belled ag y gall o fewn ei gylch gwaith i gael gwared ar rwystrau ariannol a rhwystrau eraill sy'n atal unigolion rhag sefyll etholiad.

Fe wnaethoch chi hefyd ofyn pa rwystrau fyddai'n faterion i'r Senedd ei hun fynd i'r afael â hwy. Amlygodd yr ymatebion i'n hymgyngoriad diweddaraf sawl mater a thrafodir y rheini isod.

Pwysleisiodd rhai ymatebwyr i ymgynghoriad y Bwrdd ar ei Benderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd nad yw'r rhwystrau i sefyll etholiad a wynebir gan y rhai sydd â chyfrifoldebau gofalu am blant o reidrwydd yn rhai ariannol. Tynnwyd sylw at y prinder darpariaeth gofal plant mewn rhai manau, yn enwedig yng nghyffiniau'r Senedd ac yn enwedig y tu allan i'r oriau gwaith arferol. Roedd yr awgrymiadau'n cynnwys y dylai'r Bwrdd weithio gyda Chomisiwn y Senedd a chyflogwyr yn ardal Bae Caerdydd i archwilio'r

potensial i gaffael gofal plant hyblyg a fforddiadwy ar y cyd y gallai'r Aelodau ei ddefnyddio. Awgrymwyd hefyd y dylid sefydlu meithrinfa yn y Senedd. Mae'r Bwrdd yn cydnabod y gallai'r hawliadau am gostau gofal plant gael eu cyfyngu gan brinder darpariaeth hyblyg i ofalu am blant yng nghyffiniau'r Senedd, fel y cyfeiriodd yr ymatebwyr ato. Mae'r Bwrdd wedi cytuno i ysgrifennu at Gomisiwn y Senedd i wahodd y Comisiwn i ystyried y dystiolaeth a gafwyd ar y mater hwn, gan ei fod y tu hwnt i gylch gwaith y Bwrdd.

Yn yr un ymgynghoriad, dadleuwyd y dylai'r Bwrdd Taliadau ganiatáu 'Aelodau locwm' i ddarparu ar gyfer Aelodau ar absenoldeb rhiant, yn lle aelod ychwanegol o staff na allai gymryd rhan yn nhrefodion y Senedd, er mwyn osgoi'r rheidrwydd i Aelodau ar absenoldeb rhiant orfod bod yn bresennol yn y Senedd er mwyn pleidleisio. Awgrymodd yr un ymatebydd y dylid caniatáu i Aelodau ar absenoldeb rhiant bleidleisio drwy ddirprwy.

Nid oedd y Bwrdd yn cytuno â'r awgrym y dylai 'Aelod locwm' fod ar gael i ddarparu ar gyfer Aelodau ar absenoldeb rhiant. Nid yw Deddf Llywodraeth Cymru a rheolau a gweithdrefnau'r Senedd yn caniatáu i bersonau heblaw Aelodau o'r Senedd a etholwyd yn ddemocrataidd gyflawni swyddogaethau Aelod yn nhrefodion ffurfiol y Senedd. Byddai angen newid y gyfraith ar gyfer hyn a byddai'n fater i'r Senedd ei hun.

Yn olaf, yng ngoleuni penderfyniad y Bwrdd y dylid talu lleoliadau gwaith o bedair wythnos neu ragor, dadleuodd ymatebydd arall y dylid cynyddu'r cyllidebau staffio yn unol â hynny, rhag i'r Aelodau ddewis peidio â chynnig cyfleoedd o'r fath oherwydd yr effaith ar eu cyllidebau staffio. Fodd bynnag, yn unol â chynigion y Bwrdd, rhaid i'r rheini sydd ar leoliadau gwaith o bedair wythnos neu ragor gael eu talu, gan ddod yn aelodau staff ychwanegol i wneud gwaith ar ran yr Aelod sy'n cyflogi. Nid oedd y Bwrdd wedi'i argyhoeddi y dylid cynyddu lwfansau staffio'r Aelodau at y diben hwn.

At hynny, fe wyddom bod cynlluniau mentora yn cael eu cynnig i helpu unigolion i cael profiad o waith y Senedd. Mae gwerth mewn cynnal cynlluniau o'r fath, ond nid y Bwrdd sy'n gyfrifol am y cyfleoedd hyn.

Ymwybyddiaeth o gynigion

Mae'r Bwrdd wedi ymrwmo i gyhoeddi ei Benderfyniad diwygiedig mewn da bryd cyn etholiad nesaf y Senedd er mwyn rhoi eglurder i ddarpar ymgeiswyr ar y pecyn llawn o daliadau a chymorth a fydd ar gael iddynt. Mae hyn yn dilyn y broses a gynhaliwyd gan y Bwrdd Taliadau blaenorol. Fel y trafodwyd eisoes, mae'r Penderfyniad wedi'i gyhoeddi ers hynny.

Fel y gwyddoch, cafodd Penderfyniad y Bwrdd blaenorol ar gyfer y Pumed Senedd sylw eang yn y cyfryngau. Cyhoeddodd y Bwrdd presennol ddatganiad i'r cyfryngau pan gyhoeddodd ei Benderfyniad ar gyfer y Chweched Senedd, ond oherwydd y sefyllfa bresennol yn ymwneud â Covid-19, ni chafodd y cyhoeddiad am y Penderfyniad unrhyw sylw y gwyddom amdano.

Mae'r Bwrdd yn teimlo ei fod wedi cymryd camau sylweddol o fewn ei gylch gwaith i gael gwared ar rwystrau a sicrhau cyfle cyfartal i'r rhai sy'n dymuno sefyll etholiad. Fodd bynnag, mater i bleidiau gwleidyddol Cymru yw penderfynu ar amrywiaeth yr ymgeiswyr sydd ar gael i'w hethol ac i etholwyr ddewis eu cynrychiolwyr.

Gwersi o fannau eraill

Fel yr amlinellwyd yn gynharach, mae'r Bwrdd yn cwrdd â'i gymheiriaid yn seneddau eraill y DU i rannu syniadau. Roedd yr ymchwil a gomisiynwyd gennym i rwystrau a chymhellion yn nodi hefyd fesurau amrywiaeth y seneddau eraill.

Mae rhai o'r cynigion a ystyriwyd gan y Bwrdd ar gyfer y Chweched Senedd yn adlewyrchu'r arfer mewn seneddau eraill, megis y darpariaethau a wnaed gan IPSA ar gyfer yr Aelodau Seneddol, a addaswyd lle bo angen ar gyfer cyd-destun Cymru. Ymgynghorodd y Bwrdd hefyd ar gymorth ychwanegol mewn perthynas ag anabledau y caiff yr Aelodau ei ddefnyddio i helpu i dalu unrhyw gostau ychwanegol sy'n deillio o'u hymgylltiad ag unigolion ag anabledau. Mae hyn yn adlewyrchu'r un cymorth ychwanegol a ddarperir i Aelodau o Senedd yr Alban.

Fodd bynnag, nid dim ond arferion seneddau eraill y mae'r Bwrdd yn eu hystyried. Rydym hefyd yn nodi mesurau i sicrhau amrywiaeth o fewn llywodraeth leol a rhannau eraill o'r sector cyhoeddus. Er enghraifft, wrth ystyried cynigion ar gyfrifoldebau gofalu, ystyriodd y Bwrdd yr arfer o fewn llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae'r Bwrdd hefyd yn ymwybodol o'r cymorth a roddir i aelodau deddfwrfa Norwy i ddychwelyd i weithio neu i symud ymlaen i feysydd cyflogaeth eraill, wrth i'w cyfnod fel aelodau etholedig ddod i ben. Mae hyn o fudd i amrywiaeth yn y Senedd honno. Efallai bod darpar ymgeiswyr o gefndiroedd economaidd penodol yn fwy parod i gynnig eu hunain i'w hethol gan wybod y byddent yn cael cymorth i ddod o hyd i gyflogaeth tuag diwedd eu cyfnod yn y senedd.

Mae Comisiwn y Senedd eisoes wedi darparu rhywfaint o gymorth all-leoli ar gyfer staff cymorth Aelodau sy'n rhoi'r gorau i'w seddau neu sy'n cael eu trechu mewn etholiad, yn ogystal ag i Aelodau sy'n cael eu trechu, yn dilyn tystiolaeth a ystyriwyd gan y Bwrdd blaenorol. Mae mater y cymorth i Aelodau sy'n colli eu seddau wedi cael mwy o sylw cyhoeddus yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae'r Bwrdd wedi ysgrifennu at y Comisiwn

i'w wahodd i ystyried ehangu cymorth o'r fath i Aelodau sy'n dewis rhoi'r gorau i'w seddau, yn ogystal ag i'r unigolion hynny y cyfeiriwyd atynt eisoes.

Os bydd angen rhagor o wybodaeth arnoch chi am yr hyn a amlinellir yn y llythyr hwn, mae croeso ichi gysylltu â mi trwy ysgrifenyddiaeth y Bwrdd.

Diolch a dymuniadau gorau,

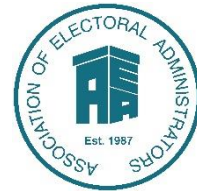
Y Fonesig Dawn Primarolo

Cadeirydd y Bwrdd Taliadau Annibynnol

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu yn Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

The Association of Electoral Administrators

Response to the Welsh Parliament Committee on Senedd Electoral Reform - request for written evidence

Organisation:

Association of Electoral Administrators (AEA) – joint response from the National AEA and Wales Branch.

Summary of Organisation:

Founded in 1987, the AEA is the professional and qualifications body representing the interests of electoral administrators in the United Kingdom. It is non-governmental and non-partisan body with just under 2,000 members, the majority of whom are employed by local authorities to provide electoral registration and election services. There are eleven regional branches of the Association covering the United Kingdom, including the Wales Branch.

Contact Details:

National AEA:

Angela Holden, Policy Manager on behalf of the AEA

Email: [REDACTED]

Tel: [REDACTED] Mobile: [REDACTED]

Wales AEA Branch:

Rhys George, Chair of Wales AEA branch

Email: [REDACTED] Tel: [REDACTED]

Call for Written Evidence Questions:

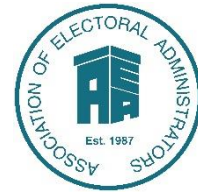
Electoral Systems

Question 1:

Elections in Wales are currently conducted via a range of different electoral systems, including First Past the Post, Mixed Member Proportional/Additional Member System and the Supplementary Vote. What specific practical and administrative risks or challenges are associated with there being different voting systems for different types of elections in Wales?

Voting Systems and Combined Polls

Polls with a range of different electoral systems potentially cause both voter and administrator confusion. As an example, the next Senedd elections are due to be held in May 2021 on the same day as the postponed May 2020 Police and Crime Commissioner elections. These elections are run with different franchises and different voting systems increasing the risk of confusion.

The Association of Electoral Administrators

For Police and Crime Commissioner elections, if there are more than two candidates, they are elected using the supplementary vote system, where voters can make a first and second choice of candidate. For the Senedd elections, candidates are elected using either the first past the post for constituency seats, or the additional member proportional representation system for regional seats. Combining these different systems in the past has led to voter confusion.

[The Gould Report's](#) clear recommendations include the avoidance of holding different elections on the same day. This is a recommendation we support when different voting systems are involved. The Welsh Government has already taken steps to avoid combined polls, but further thought should be given to whether having such a range of voting systems is in the best interests of the voter. This will be further exacerbated should a council choose to move to the single transferable vote (STV) system.

Polling Station Staff

May 2021 will see franchise changes introduced for Senedd elections, allowing 16-year olds and qualifying foreign citizens to vote. However, these voters will not be eligible to vote at the Police and Crime Commissioner elections. Ensuring these groups understand which polls they can and cannot vote in will be key to minimising disruption in polling stations.

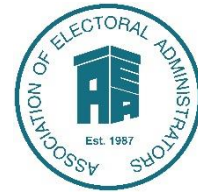
The need for polling station staff to issue different ballot papers to different franchises has previously caused errors. Issuing ballot papers in polling stations where a combined corresponding number list is used becomes complex if an elector refuses to accept a ballot paper they are entitled to or spoils one of the papers. While there are clear instructions for polling station staff on how to deal with these occurrences, it commonly leads to errors being made on ballot paper accounts and subsequent delays during the verification process. The different franchises will compound the complexities of these processes.

We would therefore urge the Welsh Government to ensure sufficient funding for comprehensive training for all polling staff. This training would not only need to cover franchise issues, but also enable them to explain the different voting systems and to follow correct processes where voters do not wish to vote in all polls.

Polling station staff training in some areas has begun to move online. With Covid-19 implications and social distancing compliance, online training would be a benefit for May 2021. However, given the complexity of a combined poll in May 2021, online training may be insufficient. Polling staff may need to be brought in for in-person training to enable them to fully understand the different voting methods and franchise eligibility.

Impact on Count

May 2021 election counts are likely to be lengthy due to both the volume of ballot papers, the combination of different counting methods and the need for regional counts.

The Association of Electoral Administrators

Training staff on different counting methods and expecting them to alternate between them is often a challenge. It causes counts to take longer and requires significant engagement with candidates and agents to manage expectations.

The current different voting systems for Senedd elections leads to the need for two ballot papers and prolonged counts. This is a significant administrative issue.

Senedd ballot papers are counted manually, and the complexity prolongs usual count finish times by three or four hours. Using the same staff for approximately seven hours of counting also naturally increases the risk of errors, particularly at regional counts. The Greater London Authority (GLA) holds three elections on the same day with different voting systems, conducting the count electronically at three count centres due to complexity.

The different Senedd voting systems at the 2016 elections resulted in a significant number of rejected ballot papers, potentially caused by voter confusion. For example, 5,509 constituency ballot papers and 6,730 regional ballot papers were rejected. In contrast, at the UK Parliamentary election held in June 2017, 2,776 ballot papers were rejected in Wales.

In addition, different voting systems also cause issues for postal voters. Some electors only return one ballot paper (normally constituency) which leads to delays and issues in the postal vote opening process.

Voter Awareness

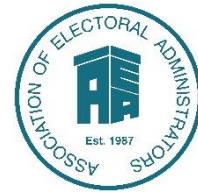
A single poll is easier to administer and less confusing for the voter, but a public awareness campaign will still be required at each poll due to the different voting systems and franchises. Providing electors with direct information to help them cast their vote by post or in the polling station should also be considered.

Question 2:

What specific additional risks or challenges would arise if a new voting system were to be introduced for Senedd elections, and how might they be mitigated? Would the risks or challenges be the same for any new electoral system, or are some systems more challenging to administer than others?

There will always be additional risks and challenges introduced with any change, no matter how small. At present in Wales there is no experience of administering voting using the STV method, which would present challenges.

When explaining any voting system, by far the easiest to explain is First Past the Post - whoever gets the highest number of votes wins. With any other system, due to the complexity of how candidates/parties are returned, it is difficult to explain simply how that system works. This increases the risk of polling station staff giving out wrong information or not being able to clearly explain each system.

The Association of Electoral Administrators

Arguably more difficulty stems from the growing number of postal voters. Voters receiving different ballot papers with different voting systems it could potentially lead to more spoilt votes or unreturned ballot papers.

An effective public awareness campaign would need to be run ahead of any specific electoral change or event.

We would also encourage the Senedd to consider how Returning Officers and their staff will be able to effectively plan for and resource any electoral change, including ensuring sufficient staff resources and funding. Training for all staff including polling station and count staff training would be necessary due to the complexity of administering polls using different voting systems.

The introduction of the STV system for Wales would fundamentally change the administration of the verification and count process. Like other parts of the UK that use STV counts, counts would likely have to be conducted the next day and take much longer. For example, GLA elections in London are co-ordinated by London Elects using ballot paper scanning count technology. This is expensive, but it enables faster counts when compared with Northern Ireland where STV counts are conducted by hand and take days. Scotland also uses e-counting for STV counts, using the Scottish Electoral Management Board (EMB) to oversee procurement. We believe consideration should be given to support Councils that choose to use STV by ensuring they could use e-counts where necessary. This group could then further assist Returning Officers with the coordination of Senedd elections.

To ensure consistency, we would call on the Senedd to work closely with the Welsh electoral community to implement any new electoral system, ideally using the Wales Electoral Co-ordination Board (WECEB). We have recently delivered online training commissioned by the Welsh Government to electoral administrators in Wales on legislative changes, which the Senedd may wish to consider for their future changes.

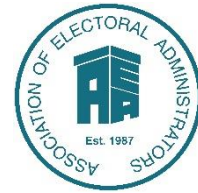
We support any measures that, after full and proper evaluation, enhance public confidence in democratic systems, are deliverable and do not add unnecessary bureaucracy, cost, and risk into the process. We would urge the Senedd to consider these factors when making its final decision on electoral change.

Electoral boundaries

Question 3:

Elections in Wales are currently conducted on the basis of a range of different boundaries, including Westminster constituencies, Senedd constituencies and regions, local authority areas and Police and Crime Commissioner areas. What are the specific practical and administrative risks or challenges associated with there being different electoral boundaries for different elections in Wales?

The Association of Electoral Administrators

Coordinating across local authority boundaries in UK parliamentary constituencies, Senedd constituencies and regions, and Police and Crime Commissioner areas greatly adds to the complexity of administering elections.

The specific practical and administrative risks or challenges associated with different electoral boundaries for different elections in Wales include registration and postal vote transfer, software compatibility, timeliness and quality of data, and administrative arrangements to conduct a poll where Electoral Registration Officers and Returning Officers work for different councils.

There are wide variations in practice for cross boundary elections and issues relating to ballot paper supply, postal vote issue and opening as well as the issue and receipt of ballot boxes. All these issues have been reported at previous cross boundary elections.

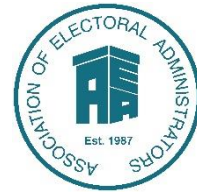
The confusion experienced by electors in UK Parliamentary and Senedd constituency cross-boundary areas are more significant when combined with local polls. Combined polls increase the risk of confusion for electors about which local authority to contact if they have a query, and with processes not being run simultaneously. An example of this is UK Parliamentary or Senedd postal vote packs being sent out at different times to local postal votes. 2021 will be a good example of the complexity faced by administrators and voters when the Police and Crime Commission elections are combined with Senedd elections.

Cross boundary administration is always difficult, particularly when it comes to the re-issue of postal votes. In the UK Parliamentary Election in December 2019, one local authority had electors living within seven miles of their office having to make a 60-mile round trip for a postal vote to be reissued as the constituency was administered by a neighbouring council.

The issue and complexity of non-coterminous boundaries is highlighted by Merthyr Tydfil. The area is part of the South Wales Police Area (comprising of South Wales West, South Wales Central Senedd regions and Merthyr), leading to them having a different Police Area Returning Officer (PARO) to every other council in the Senedd South Wales East region. This is further complicated as Merthyr Tydfil takes in part of Rhymney Valley from Caerphilly for Senedd elections. When elections are combined, this has led to Merthyr Tydfil also having to administer part of the election for the Gwent Police area and report to the Gwent PARO. This places numerous administrative risks on Merthyr Tydfil and requires consistency in approach from the South Wales and Gwent PARO on matters such as the timing of each count. There are four Police Area regions and five Senedd regions, so boundaries cannot be coterminous.

The current Senedd regions are based on European Parliamentary constituencies from 1994, when ideally, they should be coterminous with UK Parliamentary constituency boundaries. There is no current mechanism for reviewing Senedd boundaries as there is for Westminster and local government. It will be problematic if UK Parliamentary boundaries change leading to different boundaries between the UK Parliament and Senedd. This would increase the risk

The Association of Electoral Administrators

of voter and administrator confusion, potential cross boundaries problems and the overall delivery of the polls.

While the UK Parliamentary boundary review is due to revert back to 650 constituencies, we remain extremely concerned about the impact of any cross boundary proposals following the review, and the likely increase in complexity across the UK at the next scheduled UK Parliamentary General election.

Question 4:

What specific additional risks or challenges would arise if new boundaries or boundary review arrangements were to be introduced for Senedd elections?

There have been several boundary reviews in recent years. The UK Parliamentary review proposals have been abandoned, with a new review commencing. Administrators and local council members are on occasion confused about the different boundaries and, in many ways, it would make sense for any Senedd boundary review to run alongside the UK Parliamentary review. Senedd boundaries have to date (with a few anomalies) mirrored UK Parliamentary Constituencies and are clear and well understood.

The type and style of boundaries which could be introduced would also depend on the type of voting system that is implemented. Any change though, would increase the risk of confusion for the electorate and increase administrative complexity for practitioners running elections.

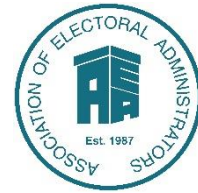
Introducing any kind of boundary review mechanism needs careful thought through and would be an additional burden to electoral administrators. As there is no current requirement to review Senedd boundaries, involvement in another boundary review process would be another constraint on council and administrator resources and time.

If Senedd boundaries were reviewed, there would need to be sufficient lead in time for electoral administrators to implement changes ahead of the elections in which they took effect.

The new approach being taken by the UK Parliament leaves any final decision on constituency boundary arrangements to the Boundary Commission, as opposed to the final discretion of the relevant Welsh Minister. This would potentially speed up the implementation of any boundary changes and could potentially be a favourable approach for Senedd boundaries.

If the decision is made to review boundaries, we would urge giving consideration to following local authority boundaries wherever possible. Minimising the number of electoral areas that cross local authorities is preferable for the reasons outlined in question three.

The Association of Electoral Administrators

Question 5:

If the Senedd constituency and regional boundaries were to remain as they are, but changes to Westminster constituencies as a result of the UK Government's Parliamentary Constituencies Bill 2019-21 brought the current alignment to an end from 2023, what specific practical and administrative risks or challenges would electoral administrators face?

As outlined in question three, the specific practical and administrative risks or challenges associated with different electoral boundaries for different elections, all of which have been reported at previous cross boundary elections include:

- registration and postal vote data transfer
- software compatibility,
- timeliness and quality of data
- administrative arrangements to conduct the poll, including:
  - ballot paper supply
  - postal vote issue and opening
  - issue and receipt of ballot boxes.

Significant risks and challenges would be created if a short notice UK Parliamentary election, Senedd election or by-election fell close together in any one year. It would also cause issues if the UK Parliamentary election was ever combined with Senedd elections.

In addition, the increased risk of confusion experienced by electors in cross-boundary areas are more significant when polls are combined. This would also be heightened due to franchise changes.

Implementation, timescale and financial implications

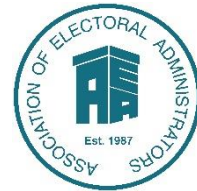
Question 6:

If legislation were passed which specified a new voting system or boundaries for Senedd elections, what would be the key activities that electoral administrators would need to undertake to deliver a successful election? It would be helpful if you could also provide estimates of the associated timescales and financial implications.

There would need to be sufficient lead in time from when legislation was passed. The Gould principle suggests at least 6 months before polling day as a minimum. However, considering the proposed changes of a new voting system and boundaries for Senedd elections, we believe there would need to be a significantly longer lead in time.

Substantial boundary changes would require a polling district and polling station review to be carried out, involving various consultation stages and sufficient council staff resources.

The Association of Electoral Administrators

Boundary changes would also require modifications to electoral management software systems and, depending on the timing of the legislation, the re-publication of electoral registers. All of which has resource implications for councils and administrators.

Subject to the complexity of the voting process and combined polls, the conduct of counts may need to be considered. For example, GLA elections are conducted at three regional count centres using electronic counting. The lead in time planning for an electronic count and venues take a significant amount of time. London councils plan and review processes and arrange count venue bookings for each GLA election four years in advance.

As outlined in question two, we would encourage the Senedd to consider how Returning Officers and their staff will be able to effectively plan for and resource any electoral change, including ensuring sufficient staff resources and funding.

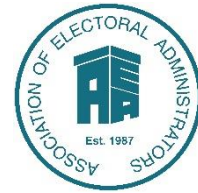
Training for all staff would be needed, for example polling station staff training due to the complexity of administering polls using different voting systems. Core electoral staff would require training for any new voting system, particularly if introducing something like the STV system which has not been used in Wales before. An effective public awareness campaign would also be needed ahead of any new voting system's introduction or specific electoral event.

Recent years have seen electoral services staff resources shrink. With the number of combined polls now scheduled in coming years, a clear timetable of which changes are planned in relation to boundary and voting system changes would be useful. Such a timetable would allow electoral teams and local authorities to incorporate workload, outcomes and risk into their Business Plans and bids for staff resources. This would also keep Electoral Registration and Returning Officers abreast of what the next five years will look like.

Financial costs should be available from the 2016 elections. Although these were shared with Police and Crime Commissioner elections and are therefore not the full costs, they may assist with some calculations.

Changes to electoral voting systems will inevitably result in increased costs both in the short and longer term. As such, we would seek a formal commitment and guarantee from the Senedd to fully fund any new burden/initiative resulting from legislative reforms. In addition, it would not be for us to provide any specific financial information, that would need to be for the Senedd to properly assess and cost based on the administrative proposals it wished to bring forward.

To ensure consistency, we would call on the Senedd to work closely with the electoral community in Wales and relevant stakeholders in implementing any new electoral system, ideally using WECB. In addition, we would encourage the Senedd to learn lessons in approaches developed in other parts of the UK, considering the benefits and advancements in the use of election technology when properly funded and supported by the relevant democratic body. Members

The Association of Electoral Administrators

---

of the Committee may wish to observe the GLA elections and electronic count in May 2021.

Public understanding and education

Question 7:

What would be the role of the AEA and of electoral administrators in Wales in the design and delivery of public information and awareness-raising campaigns associated with any new voting system or boundaries? It would be helpful if you could also provide estimates of the associated timescales and financial implications.

Public information and awareness raising campaigns should be an all Wales national campaign to ensure consistency. They should be led and fully funded by the Senedd. Electoral administrators would use the Senedd campaign as a platform for cascading information to local groups.

The Electoral Commission generally provides a public awareness campaign before any national poll. They also provide complementary resources for electoral administrators and councils to use, including press release templates, poster templates and social media graphics and posts. As part of any election project planning, electoral administrators also have a suitable media plan and work closely with their local authority media and communications staff.

We would also be happy to support the Senedd in sharing any publicity and information with our members. However, as a private company that receives no government funding, any part played by us would either be in line with our commitment to support our members in Wales or funded where we offer a paid for service.

Wider context

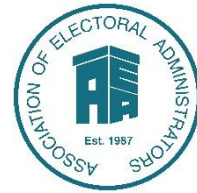
Question 8:

What lessons could be learned from other electoral reforms? For example, the introduction in 2012 of the Supplementary Vote for Police and Crime Commissioner elections in Wales, the introduction in 2007 of the Single Transferable Vote for local elections in Scotland, the Senedd and Elections (Wales) Act 2020, or the development of proposals for the use of STV for local elections in Wales.

The Electoral Commission publish detailed reports following each national poll. It would be worth reviewing the reports for the polls outlined above to identify lessons learned from these electoral reforms. In addition, we publish a detailed post-election report after each national poll available [on our website](#).

Any proportional representation is likely to attract more minority parties to stand. This would lead to longer ballot papers and administrative workloads could increase with the number of candidates and election agents, as well as increasing election costs.

The Association of Electoral Administrators

Question 9:

Do electoral administrators in Wales have sufficient capacity to contribute to the development and implementation of any reform to the Senedd's electoral arrangements? To what extent has capacity been affected by the need to respond to the COVID-19 pandemic?

Electoral administrators have been stretched to their limits in recent years with a number of unscheduled national polls, limited resources and the introduction of canvass reform. Electoral team capacity is currently stable but remains fragile due to the challenges of canvass reform and the Welsh franchise change. There is also the considerable risk of having to run 2021 elections under socially distanced conditions and the potential for additional waves of COVID-19 and associated local lockdowns.

Legislation is currently being laid in the UK Parliament and by the Welsh Government to extend the publication deadline for the register of electors from 1 December 2020 to 1 February 2021 to allow more time to conduct canvass reform. However, for those publishing at the later date this could impact on election planning for May 2021 polls which are combined and already complex, not to mention any possible COVID-19 implications and by-elections being run from February 2021.

As a result, careful consideration will have to be given by the Senedd and sufficient time allowed for the development and implementation of any reform to electoral arrangements. Electoral administrators will do what they can to engage and offer guidance and advice in relation to any future Senedd electoral reform proposals.

There are also significant challenges on the horizon with plans for voter ID, reform to overseas elector arrangements and the UK Parliamentary boundary review.

As highlighted in question six, local authority electoral teams have shrunk in recent years, and there are a number of experienced electoral administrators in Wales due to retire in the next five years. It is therefore essential that investment and training is made available to ensure sufficiently experienced and knowledgeable staff are available and prepared for the changes ahead.

We would recommend conducting a short survey to assess the current and future capacity of electoral administrators in Wales. A similar approach was recently taken by the Cabinet Office in relation to implementing canvass reform during COVID-19, and it may be worth contacting them to share experiences and approaches in implementing a national project.

We would welcome the opportunity to work closely with the Welsh Government and other key stakeholders in the development and implementation of any reform to the Senedd's electoral arrangements.

The Association of Electoral Administrators

Angela Holden
Policy Manager on behalf of the AEA

Rhys George
Chair of Wales AEA branch

6 July 2020